Metodenotat til undersøgelse gennemført i forbindelse med hæftet 'Tilbud til stærke elever på erhvervsuddannelserne'

Dato
03.05.2011

Ref
sgp

Jnr
2010-0058

Dette er et bilag til hæftet *Tilbud til stærke elever på erhvervsuddannelserne. Status og erfaringer*. Bilaget indeholder en præsentation af metode og datagrundlag som er anvendt i den bagvedliggende undersøgelse.

Undersøgelsen er gennemført i perioden august til december 2010, og der indgår både kvantitative og kvalitative elementer. Undersøgelsen bygger på følgende datamateriale:

- Forundersøgelse, inkl. deskstudie og eksplorative telefoninterviews
- Interviews på fire erhvervsskoler
- Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesledere på grundforløbene på erhvervsuddannelserne.

Forundersøgelse, inkl. deskstudie og eksplorative telefoninterviews
Indledningsvis gennemførte EVA en forundersøgelse som indeholdt et deskstudie og eksplorative interviews. Forundersøgelsen blev gennemført i perioden august til september 2010.

Formålet med deskstudiet har været at skabe overblik over emnet og fokusere undersøgelsen, ligesom det har dannet afsæt for at udvikle hypoteser til afprøvning i de efterfølgende dataindsamlingsaktiviteter. Deskstudiet indeholder en søgning på dokumenter om de nationale rammer og satsninger inden for området, såsom lovgivning, indsatser på skoler, herunder både igangværende og afsluttede projekter, samt forskning og anden litteratur om emnet.

Endvidere er der som en del af forundersøgelsen gennemført en række korte, åbne interviews med centrale aktører. Formålet med interviewene er at få forskellige vurderinger af status på området og forventninger til den fremtidige udvikling. Der er gennemført interviews med følgende personer:

- Hanne Pontoppidan, formand for Uddannelsesforbundet
- Lars Kunov, direktør for Danske Erhvervsskoler, Lederforeningen
- Claus Rosenkrands Olsen, konsulent i Dansk Industri
- Simon Neergaard-Holm, chefkonsulent i Dansk Arbejdsgiverforening
- Susanne Gottlieb, områdeleder i Nationalt Center for Erhvervspædagogik på Professionshøjskolen Metropol.

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT
Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø
T 35 55 01 01
F 35 55 10 11
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Interviews på fire erhvervsskoler
På fire skoler er i alt fem tilbud blevet udvalgt som inspirationscases. Formålet med casene er at konkretisere hvordan elevgruppen bliver oplevet og defineret, og hvilke erfaringer med og overvejelser omkring udvikling og udbud af særlige tilbud til stærke elever skolerne har gjort sig, samt at vurdere fordele og ulemper ved forskellige typer af tilbud.

I forundersøgelsen er der blevet identificeret en række skoler med konkrete erfaringer med at udvikle og udbyde tilbud. I den endelige udvælgelse af cases er der lagt vægt på spredning i forhold til:

- *Forskellige indgange på erhvervsuddannelser og forskellige typer af skoler* (teknisk skole, handelsskole og sosu-skole). Dette er for at sikre indblik i evt. forskelle i opfattelsen af hvem der er stærke elever på forskellige indgange, samt i særlige muligheder og udfordringer på forskellige indgange.
- *Typer af tilbud* for at kunne præsentere flere forskellige slags indhold og organisering af tilbuddene til de stærke elever.
- *Længden af erfaring* hvor der er prioriteret skoler der allerede udbyder særlige tilbud. Dette er for at sikre at skolerne havde gjort sig nogle overvejelser om og konkrete erfaringer med at arbejde med elevgruppen. Her er der dog variation i forhold til hvor lang tid tilbuddet har været udbudt, hvilket har givet både indblik i de 'friske' overvejelser om udviklingen af tilbuddene og indblik i arbejdet med at sikre forankringen og driften af tilbud der har været udbudt flere gange.

De fire skoler blev besøgt i oktober 2010, og der blev gennemført interviews med repræsentanter fra skoleledelsen, uddannelseslederen på indgangen, undervisere og elever. Interviewene blev gennemført som semistrukturerede interviews. Endvidere er der på to skoler gennemført en workshop hvor uddannelsesledelse og lærere har kommenteret hypoteser og udkast til spørgeskemaet.

Følgende skoler har deltaget:

- Piloterne på indgangen Dyr, planter og natur, Roskilde Tekniske Skole
- Karrierelinjen som udbydes på tværs af tekniske indgange, Tech College Aalborg
- Gastro Trekker på indgangen Mad til mennesker på Hotel- og Restaurantskolen, Mercantec
- Elitelinjen på hg på Handelsskolen Viborg, Mercantec
- Øget studiekompetence på indgangen Sundhed, omsorg og pædagogik, Århus Social- og Sundhedsskole.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsesledere på grundforløbene på erhvervsuddannelserne
Der er gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt alle uddannelsesledere der udbyder grundforløb på erhvervsuddannelserne. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i november 2010.

Formålet med spørgeskemaundersøgelsen er at kortlægge hvilke tilbud der er på skolerne til stærke elever, samt afdække forståelsen af hvad der kendetegner stærke elever på erhvervsuddannelserne.

Udarbejdelse og validering af spørgeskemaet
Et udkast til spørgeskemaet blev udarbejdet af projektgruppen og efterfølgende kommenteret under besøgene på to skoler. Udkastet blev efterfølgende gennemarbejdet på baggrund af disse diskussioner.

Det gennemarbejdede udkast til spørgeskemaerne blev pilottestet af 6 uddannelsesledere, heraf 3 fra Merkantil, 2 fra Bygge og Anlæg og 1 fra SOSU. De 6 pilottestere blev endvidere udvalgt så der var en vis variation i hvilke tilbud til stærke elever de havde udbudt. Pilottesterne blev bedt om at forholde sig til om de spørgsmål, svarkategorier og begreber der blev anvendt i skemaet, var relevante, forståelige og dækkende. Pilottesternes kommentarer blev noteret på systematisk vis, og ændringer i spørgeskemaet blev som hovedregel kun gennemført hvis flere pilottestere havde ensartede kommentarer eller ændringsforslag til samme spørgsmål.

Identifikation af population
Undersøgelsens population blev defineret som alle uddannelsesledere på grundforløb på erhvervsuddannelserne.

For at identificere alle skoler der udbyder grundforløb, blev der taget afsæt i Uddannelsesguiden.dk. Herefter blev navne på og e-mail-adresser til uddannelseslederne på de forskellige indgange indsamlet via skolernes hjemmesider og ved at kontakte skolerne telefonisk. Samtlige uddannelsesledere i populationen har modtaget spørgeskemaet, hvorfor dette er en totalundersøgelse.

I de tilfælde hvor den samme person er angivet som ansvarlig for flere indgange, har vedkommende modtaget et spørgeskema for hver enkelt indgang.

Gennemførelse af undersøgelsen
Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført som en webbaseret undersøgelse udsendt 9. november 2010. Der blev i dataindsamlingsperioden gennemført to elektroniske påmindelsesrunder. Undersøgelsen blev endeligt lukket 30. november 2010.

I regelgrundlaget for erhvervsuddannelserne anvendes begrebet 'stærke elever', men også andre begreber bliver anvendt. Begrebet stærke elever er dog udbredt i litteraturen om emnet og blev anvendt på de besøgte skoler, og derfor valgte vi at anvende det i spørgeskemaundersøgelsen. I invitationen til at besvare spørgeskemaet blev emnet fokuseret og elevgruppen afgrænset således:

> *På erhvervsuddannelsesområdet har fokus i de seneste år været på frafaldstruede elever, særligt dem med svage forudsætninger for uddannelse. Det har givet erhvervsuddannelserne et omdømme som kan skræmme nogle 'stærke elever' væk. Men erhvervsuddannelserne skal tilbyde attraktive og tilpassede uddannelsesforløb til alle elever. Derfor er det vigtigt at der også er tilbud til 'stærke elever' med gode forudsætninger for uddannelse og som har brug for ekstra udfordringer. De 'stærke elever' omtales blandt andet også som de ressourcestærke elever, elever med gode forudsætninger for uddannelse, de fagligt dygtige elever, talenterne….*

Svarprocenter og bortfald
Spørgeskemaundersøgelsens samlede svarprocent er 83 %.

Tabel 1 viser spørgeskemaundersøgelsens svarprocent fordelt på indgange.

Tabel 1
Svarprocenter for uddannelsesledere, fordelt på indgange

	Antal udsendte skemaer	Antal indkomne svar	Svarprocent
Bil, fly og andre transportmidler	38	28	74 %
Bygge og anlæg	44	35	80 %
Bygnings- og brugerservice	14	12	86 %
Dyr, planter og natur	21	19	90 %
Krop og stil	10	6	60 %
Mad til mennesker	28	27	96 %
Medieproduktion	12	10	83 %
Merkantil	59	53	90 %
Produktion og udvikling	47	41	87 %
Strøm, styring og it	46	38	83 %
Sundhed, omsorg og pædagogik	42	36	86 %
Transport og logistik	19	12	63 %
I alt	380	317	83 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

Det fremgår af tabellen at svarprocenterne er mellem 63 % og 96 % for alle indgange.

Tabel 2 indeholder en bortfaldsanalyse. Her vurderes det om de personer der har svaret, adskiller sig fra den samlede population på variablen indgang.

Tabel 2
Population i forhold til besvarelser, fordelt på indgange

	Population		Besvarelser	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Bil, fly og andre transportmidler	38	10 %	28	9 %
Bygge og anlæg	44	12 %	35	11 %
Bygnings- og brugerservice	14	4 %	12	4 %
Dyr, planter og natur	21	6 %	19	6 %
Krop og stil	10	3 %	6	2 %
Mad til mennesker	28	7 %	27	9 %
Medieproduktion	12	3 %	10	3 %
Merkantil	59	16 %	53	17 %
Produktion og udvikling	47	12 %	41	13 %
Strøm, styring og it	46	12 %	38	12 %
Sundhed, omsorg og pædagogik	42	11 %	36	11 %
Transport og logistik	19	5 %	12	4 %
Total	380	100 %	317	100 %

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse

Det fremgår af tabel 2 at der ikke er store forskelle i fordelingerne af dem der har besvaret skemaet, sammenlignet med hele populationen fordelt på variablen indgang. Ved chi^2-test finder vi også at der ikke er en signifikant forskel på fordelingerne. Dette forhold kombine-

ret med den gode svarprocent betyder at de indsamlede data vurderes at have en høj kvalitet.

Analyse af data
Analysen af de indkomne svar baserer sig på frekvenstabeller over samtlige spørgsmål og på kryds af svarfordelinger for udvalgte spørgsmål. Krydsene er foretaget med udgangspunkt i de hypoteser som blev udviklet som en del af forundersøgelsen, og interviewene på de besøgte skoler. Der er anvendt chi^2-test til at identificere signifikante sammenhænge[1]. Når forskelle i svarfordelinger mellem forskellige grupper beskrives i rapporten, er det som udgangspunkt fordi der er en signifikant forskel mellem gruppernes besvarelser.

Efter at have gennemført spørgeskemaundersøgelsen har vi identificeret en usikkerhed i forhold til to af spørgsmålene.

Respondentmassen i forhold til spørgsmål om hovedforløbet
Usikkerheden i det ene af spørgsmålene drejer sig om respondentmassen. I spørgeskemaet er der et spørgsmål der handler om hvilke tilbud der er på hovedforløbet til stærke elever. Respondenterne er som beskrevet ovenfor alle uddannelsesledere på grundforløb på erhvervsuddannelserne, og de er blevet bedt om at besvare spørgeskemaet i forhold til den indgang de er ansvarlige for, og i forhold til hovedforløb som på skolen udbydes i forlængelse af dette grundforløb. De fleste uddannelsesledere udbyder også et eller flere hovedforløb i forlængelse af grundforløb, men ikke alle. Enkelte uddannelsesledere har ikke besvaret spørgsmålet om hovedforløb, og andre har i det åbne kommentarfelt i tilknytning til spørgsmålet noteret at de ikke udbyder hovedforløb.

EVA vurderer at dem som ikke har besvaret spørgsmålet om tilbuddene på hovedforløbet, er dem som ikke udbyder hovedforløb. Endvidere er evt. svar fra de respondenter som har noteret i det åbne kommentarfelt at de ikke udbyder hovedforløb, fjernet fra respondentgruppen for dette spørgsmål.

'Har I på grundforløbet tilbud om valgfag på højere niveau?'
Usikkerheden i det andet spørgsmål drejer sig om de anvendte begreber i spørgsmålet: *Har I på grundforløbet tilbud om valgfag på højere niveau?* De fag som er niveaudelte, er grundfagene[2], og de kan udbydes både som obligatoriske grundfag og som valgfag.

BEK nr. 1272 af 16/11/2010 indeholder en oversigt over de grundfag og niveauer som kan udbydes på erhvervsuddannelserne. På de forskellige indgange er det fastsat hvilke fag der skal indgå som grundfag, samt på hvilket niveau de er obligatoriske. Herudover fremgår det af erhvervsuddannelseslovens § 28 at eleverne skal kunne vælge undervisning på højere niveauer end de obligatoriske i de enkelte fag. Endvidere skal skolerne udbyde valgfag der er af betydning for videreuddannelse og for adgangen til videregående uddannelser, hvilket bl.a. kan være grundfag på højere niveau end det obligatoriske.

Disse variationsmuligheder tager formuleringen af spørgsmålet ikke højde for. I formuleringen spørges der kun om valgfag på højere niveau. Formuleringen burde have taget højde for fag på højere niveau udbudt både som grundfag og som valgfag.

---

[1] *Testen er foretaget ved et signifikansniveau på 0,05.*

[2] *Der er fastsat niveauer fra F til A hvor A er det højeste. Det er de samme niveauer som anvendes inden for både de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne.*

De respondenter der til spørgsmålet har svaret *'Ja, vi udbyder valgfag på højere niveau'*, er efterfølgende blevet bedt om at notere navn og niveau på valgfagene. Her viser svarene at respondenterne har noteret navne på grundfag som altså kan udbydes både som grundfag og som valgfag. Tages dette forhold med i betragtning, vurderes det samlede antal grundfag og valgfag at være for lavt, da det ikke indeholder alle grundfag på højere niveau.